

Huwelijk en samenwonen

A. De Bijbel over het huwelijk¹.

Het huwelijk in bijbelse zin is een levensverband waarin één man en één vrouw in antwoord op Gods leiding in hun leven en voor de duur van hun aardse bestaan hun levens aan elkaar verbinden tot een nieuwe eenheid, die wederzijds verplichtend is en die een publiek erkend karakter heeft.

1. Het gaat om een nieuwe eenheid. Man en vrouw worden 'één lichaam' (Gen.2:24). Dat is zo uniek en allesomvattend, dat het een levenslange relatie is. God wil dat man en vrouw elkaar hun leven lang trouw zijn (Matt.19:6).
2. Het huwelijk in bijbelse zin past bij de manier waarop God de mens heeft geschapen als mannelijk en vrouwelijk (Gen.1:27; Matt.19:4; 1 Tim.4:3v.). Maar in Gods Koninkrijk is het huwelijk niet de enige manier om tot je bestemming te komen. Paulus is opvallend positief over het ongehuwd blijven (1 Kor.7:7,17,32). Niet gehuwd zijn is volgens de Here Jezus positief met het oog op het koninkrijk (Matt.19:12).
3. De seksualiteit van de mens wordt geordend door het huwelijk en vindt in het huwelijk zijn doel. De seksualiteit zal in het voltooide koninkrijk tot een ongedachte bestemming komen (Matt.22:30; 1 Kor. 15:44; Ef.5:32).
4. De zin van het huwelijk is, dat man en vrouw elkaar dienen en samen vruchtbaar leven met het oog op de komst van Gods Koninkrijk. Op die manier weerspiegelen ze de eenheid van Christus en zijn gemeente. Ze zijn vruchtbaar in Gods Koninkrijk als ze hun gaven inzetten in kerk en samenleving en als ze kinderen krijgen en opvoeden in geloof en volgens het evangelie. Het huwelijk wordt aangegaan door man en vrouw, maar nooit zonder betrokkenheid van de samenleving. 1. Het huwelijk heeft een verbondskarakter en dat vraagt om de aanwezigheid van getuigen (Deut.30:19; Spr.2:17; Mal. 2:14). Dit vraagt in de moderne westerse samenleving om betrokkenheid van de overheid en juridische vormgeving. 2. Zondige mensen, die dagelijks leven in een zondig bestaan en allerlei verzoeken tot zonde, zijn niet in staat om hun belofte van liefde en trouw zelf te houden. Ze hebben Gods hulp nodig, die Hij nadrukkelijk ook geeft via de steun van de mensen om hen heen. 3. Zelfs als het huwelijksverbond geen stand houdt, heeft de samenleving een rol: vaststellen dat de levenseenheid is gebroken en het treffen van de nodige voorzieningen.
5. Allerlei instellingen rond huwelijk en huwelijksluiting zijn historisch en cultureel bepaald. Je moet ze onderscheiden van de fundamentele beginselen waaraan ze uiting geven. Vaak worden de vormen die in de loop van de tijd zijn opgekomen gelijk gesteld aan de bijbelse principes. Geen van de bestaande vormen in de Nederlandse samenleving kan automatisch gelijkgesteld worden met het huwelijk zoals de bijbel erover spreekt. In principe kunnen christenen open staan voor oude en nieuwe vormen, waarin de bovengenoemde bijbelse kernpunten voldoende tot hun recht komen en die recht doen aan de maatschappelijke context waarin ze leven.

B. Juridische samenlevingsvormen in Nederland

¹ Hierin wordt de lijn gevolgd die is uitgezet in de Rapportage *Huwelijk en samenlevingsvormen* van de deputaten Huwelijk en Echtscheiding en Deputaten Kerk en Overheid.

1. Burgerlijk huwelijk.

- Je belooft elkaar trouw.
- Je bent verplicht evenredig financieel bij te dragen.
- Je bent allebei automatisch ouder van de kinderen, hebt beide gezag en de plicht om voor de kinderen te zorgen en hen op te voeden.
- Voor bepaalde transacties heb je elkaars toestemming nodig.
- Bezit en schulden zijn gemeenschappelijk, behalve bij huwelijkse voorwaarden.
- Gehuwden zijn elkaars wettige erfgenaam.
- Geen verplichting tot samenwonen.
- Er hoeft geen belofte van levenslange trouw te worden gegeven.
- Het huwelijk kan door de rechter worden ontbonden op grond van duurzame ontwrichting. Het gebeurt nauwelijks dat de rechter niet mee gaat met de grond die wordt aangevoerd, dat kan dus van alles zijn.

Vergelijken we het burgerlijk huwelijk met het huwelijk in bijbelse zin, dan zien we nogal wat verschillen. Daarom is het nodig dat een bruidspaar bij de kerkelijke huwelijksbevestiging belooft in het huwelijk overeenkomstig het evangelie te zullen leven.

2. Geregistreerd partnerschap

- Is ontstaan voor homoseksuelen toen het homohuwelijk er nog niet was.
- Staat juridisch op hetzelfde niveau als het huwelijk, lijkt er ook veel op.
- Wordt gesloten door de ambtenaar van de burgerlijke stand, waarbij getuigen noodzakelijk zijn.
- Inhoud van de beloftes kan door de partners bepaald worden.
- Gemeenschap van goederen (tenzij uitdrukkelijk anders beslist).
- Er is wederzijdse onderhoudsplicht.
- De man moet de kinderen van de vrouw erkennen om juridisch vader te worden.
- De man heeft automatisch gezag over het kind.
- Kan zonder tussenkomst van de rechter ontbonden worden.

3. Ongeregistreerd partnerschap met samenlevingscontract

- Geen zaak van de burgerlijke stand, maar van de betrokkenen zelf en zo nodig van de notaris.
- Alleen voor meerderjarigen.
- Je kunt afspraken maken met betrekking tot het samenleven, de wederzijdse verplichtingen, rechten, bezittingen en nalatenschap.
- Je kunt afspraken maken over de situatie waarin de relatie verbroken wordt.
- Kan door twee, maar ook door meer personen worden aangegaan.
- Alleen de moeder heeft automatisch gezag over een kind, vader moet het kind eerst erkennen.
- Kan zonder meer ontbonden worden als één van beiden een brief stuurt dat het als ontbonden moet worden beschouwd.

Als je deze vormen vergelijkt met het huwelijk in bijbelse zin, dan doet het ongeregistreerd partnerschap geen recht aan het publiek karakter van het huwelijk in bijbelse zin. De inhoud van de

verplichtingen kun je helemaal zelf invullen, dus dat biedt geen enkele garantie voor een huwelijk in bijbelse zin.

Ook het burgerlijk huwelijk wijkt af van het huwelijk in bijbelse zin, omdat er geen plicht tot samenwonen is en er geen trouw voor het leven hoeft te worden beloofd. Het is een betere vorm dan het samenlevingscontract, omdat in dat contract alle mogelijke afspraken kunnen worden gemaakt. Voor beëindiging van het huwelijk is in ieder geval een uitspraak van de rechter nodig.

Het geregistreerd partnerschap wijkt weinig af van het burgerlijk huwelijk, was aanvankelijk ook bedoeld als een soort huwelijk (voor homoseksuelen). Verschil met het burgerlijk huwelijk is, dat het niet door de rechter hoeft te worden ontbonden. Een ander verschil betreft het ouderschap van eventuele kinderen. Alleen bij het huwelijk is dit automatisch zo, wat ook bij het huwelijk in bijbelse zin uiteraard het geval is.

Conclusie: geen van deze vormen komt overeen met het huwelijk in bijbelse zin, maar het burgerlijk huwelijk komt daar het meest in de buurt. Daarom is het burgerlijk huwelijk nog steeds de meest passende juridische vorm². Omdat het geregistreerd partnerschap daar erg in de buurt komt, kun je niet zomaar zeggen dat dit altijd onacceptabel is. Er kunnen goede redenen zijn om daarvoor te kiezen.

C. Achtergronden van het moderne samenwonen

Waarom is samenwonen in onze tijd zo populair? Daar is een aantal redenen voor aan te geven.

1. Mensen van deze tijd hebben in het algemeen een **afkeer van alles wat geregeld is en gebureaucratiseerd**. Het gaat niet om de regels, het gaat erom dat het echt is, dat het goed voelt, dat het je raakt. Die plichtplegingen bij de overheid voegen voor het gevoel weinig toe. De beleving met je eigen netwerk van familie en vrienden, daar gaat het om. Bovendien is de manier waarop het nu in ons land geregeld is ook nog niet zo oud, zo'n 200 jaar. Het past bij deze tijd om bij zulke instituties te vragen: kan het ook anders? Het is inderdaad heel vaak anders gegaan, ook in Bijbelse tijden.
2. Kenmerkend voor onze tijd is, **dat mensen zichzelf willen zijn en op zoek zijn naar persoonlijk geluk**. Dat is dus ook de vereiste voor een goede relatie: dat je jezelf kunt zijn en dat je 'samen gelukkig wordt' of 'elkaar gelukkig maakt'. Gevolg is dat relaties niet meer voor het leven worden aangegaan, maar voor zolang je je er gelukkig in voelt. En een relatie ga je dus ook niet meer aan voor heel je leven, want wie kan jou nou je leven lang gelukkig maken? Relaties hebben vaak ook het karakter van uitproberen: kijken of ik met hem/haar het geluk vind. Daar zit ook een element van angst in, de angst dat je in deze relatie niet gelukkig wordt. Als je denkt vanuit het christelijk geloof, durf je je angsten en onzekerheden in Gods hand te leggen. Bovendien is het een misvatting dat je partner je het geluk moet bezorgen, je geluk vind je in God. En het doel van je leven is niet 'samen gelukkig worden', maar leven in Gods Koninkrijk. Het volmaakte geluk vinden we ook niet in dit leven, we leven er naartoe. Mensen zijn ook te optimistisch over hun mogelijkheden om op eigen kracht en met z'n tweeën een relatie in stand te houden, daarvoor is de kracht van de zonde en van

² De Generale Synode van Ede 2014 heeft uitgesproken, dat als je kijkt naar het huwelijk als "een totale levensgemeenschap van één man en één vrouw, rechtsgeldig aangegaan voor het leven", het burgerlijk huwelijk in de huidige maatschappij de meest passende vorm is.

het kwaad te groot. Daarom moet een relatie worden ingebed in bredere, dragende verbanden.

3. **Seksualiteit** is een menselijke **basisbehoefte** geworden en een genotmiddel. Je hebt het net zo goed nodig als eten en drinken. Zo wordt seksualiteit losgemaakt van het bijbelse kader van trouw en liefde, van zelfbeheersing en van het perspectief van het komende Koninkrijk, waarin seksualiteit in de huidige vorm niet terug komt, maar op een nieuwe manier vervulling vindt, namelijk in onze relatie met Christus.
4. Er kunnen ook heel **specifieke of zakelijke redenen** zijn om te gaan samenwonen. Voor ouderen die al kinderen hebben heeft trouwen gevolgen voor het erfrecht. Voor jongeren die nog niet veel geld hebben is samenwonen een optie, omdat trouwen te duur is. Mensen die een slechte ervaring met het huwelijk achter de rug hebben (met eigen huwelijk of dat van de ouders) kiezen soms ook voor samenwonen. Tenslotte kan het zo zijn dat de nodige stukken niet aan de overheid overhandigd kunnen worden, omdat die er niet zijn (vluchtelingen).
5. Samenwonen is in onze tijd ook steeds meer **een vanzelfsprekendheid** geworden. Vandaar dat mensen, ook christenen, er soms voor kiezen zonder dat ze daar duidelijke motieven voor hebben. Zo doen gewoon na wat heel veel mensen hen hebben voorgedaan. Soms is het een voorfase van het huwelijk en lijkt het op een verloving, met dit verschil dat de seksualiteit al wel helemaal wordt 'uitgepakt'. De kerk heeft in de afgelopen tijd veel moeite gehad met het ontwikkelen van een duidelijke eigen levensstijl (TV, andere media, omgang met geld, seks voor het huwelijk, milieu). Ook op het punt van samenwonen zal dat moeilijk zijn. Als samenwonen normaal gevonden wordt, kun je mensen die samenwonen geen losbandigheid of individualisme verwijten. Er is dan sprake van onkunde en onvermogen om het anders te zien dan het in de samenleving wordt gezien. Samenwonen als voorbereiding heeft ook een waarheidselement in zich: dat een huwelijk gefaseerd tot stand komt en om voorbereiding vraagt. Te snel trouwen leidt soms tot brokken.

D. Kiezen voor het burgerlijk huwelijk met kerkelijke bevestiging

Het burgerlijk huwelijk is op dit moment de vorm die het beste past bij het bijbelse huwelijk. Deze overtuiging moet in de kerk worden uitgedragen in de verkondiging, door toerusting (catechisatie, huwelijksvoorbereiding, huwelijkskursus). Het gaat er hierbij niet om, dat we netjes binnen de regels van de kerk blijven, maar dat we daarin zo goed mogelijk Christus volgen. We hebben gezien hoezeer wij allemaal door de cultuur worden gevormd, ook als het gaat om hoe we aankijken tegen relaties, seksualiteit, de rol van de staat, de rol van de kerk. Als wij zo beïnvloed worden door de cultuur, is het nodig dat de kerk er een tegencultuur tegenover stelt, een andere gewoontevorming, waardoor wij worden gevormd als burgers van het Koninkrijk. Dat geldt niet alleen voor hen die samenwonen, want ook getrouwde mensen kunnen heel erg leven vanuit wereldse waarden van: individualistisch geluk, seksualiteit als genotmiddel, meer gericht op aards geluk dan op geluk in God, enz. Om nog maar niet te spreken over psychologische oorlogen die in huwelijken kunnen worden gevoerd. Dat neemt niet weg, dat het goed is om ook op het punt van samenlevingsvormen aan christelijke vorming te doen: we proberen zo dicht mogelijk bij het bijbelse huwelijk te blijven en daarom kiezen we voor het burgerlijk huwelijk, waarbij de aanvulling van de kerkelijke huwelijksbevestiging minstens zo belangrijk is, omdat daarin het bruidspaar belooft hun huwelijk als huwelijk in bijbelse zin vorm te geven. Voor deze vorm kiezen we: burgerlijk huwelijk met kerkelijke

huwelijksbevestiging. Op deze manier willen we als kerk in onze vormen het Koninkrijk van God zoeken.

E. Samenwonen

Als mensen gaan samenwonen, is het van het grootste belang om eerst deze mensen goed te begrijpen. Dat wil zeggen: eerst luisteren. Je kunt je heel makkelijk laten leiden door vooroordelen: dit stel woont samen. Dat is niet goed en ik moet ze dus op andere gedachten brengen. Terwijl het van belang is om eerst goed te luisteren naar wat samenwoners beweegt. Probeer ze te begrijpen en neem geen veroordelende houding aan.

Vervolgens ga je in gesprek over de plaats die de Here heeft in de relatie, hoe ze samen met de Here proberen te leven, hoe ze met elkaar omgaan en vervolgens ook over de vorm van samenleven die is gekozen in relatie tot wat de Bijbel zegt over het huwelijk.

F. Tucht?

Moet in het geval van samenwonen de tucht worden toegepast? Het is goed om eerst weer helder te krijgen wat tucht is. Het begint bij onderling vermaan. Op die manier voeren we als gemeente *samen* de strijd tegen de zonde. Er wordt soms hard geroepen om maatregelen en uitspraken, terwijl het onderling vermaan niet plaatsvindt.

Vervolgens heeft de kerkenraad hierin een eigen verantwoordelijkheid. De kerkenraad zal altijd eerst in gesprek gaan. Dat gesprek is gericht op groei in het kennen van God en het leven met God (bemoedigen, onderwijzen, opvoeden).

Een ander middel dat de kerkenraad kan gebruiken is: afhouding van het avondmaal. Voor dit middel moet worden gekozen als iemand zich verzet tegen het onderwijs van Gods Woord en dus tegen God. Of als iemand zich als een ongelovige gedraagt en zich niet laat aanspreken op zijn daden. Dat ongelovige gedrag kan bijvoorbeeld zijn: samenwonen als uitproberen, gewoon willen doen wat je zelf leuk vindt zonder rekening te houden met God.

Afhouding van het avondmaal moet niet worden toegepast als mensen samenwonen, en aangeven dat hun relatie is gebaseerd op levenslange trouw en dat ze graag Christus willen volgen en bereid zijn om daar serieus over te praten en zich te laten onderwijzen.

Afhouding is ook niet het goede middel als er sprake is van een gebrekkig inzicht, een zwak geloof of als er een oprecht meningsverschil is over wat de Bijbel zegt. Betrokkenen moeten dan wel bereid zijn steeds met de kerkenraad het gesprek vanuit Gods Woord te voeren.

Volgens de kerkorde kan ook nog een ander middel worden toegepast, namelijk: de inschakeling van voorbede en vermaan door de gemeente. Dat betekent dat, in overleg met de betrokkenen, de kerkenraad in het kerkbad laat weten hoe hij tegen deze situatie van samenwonen aan kijkt. De bedoeling is dat de gemeente op die manier nog meer actief wordt ingeschakeld en dat de kerkenraad zijn standpunt duidelijk maakt.

Vragen/stellingen om te bespreken:

1. Kun je je vinden in de definitie van het bijbelse huwelijk (onder A)?
2. Heb je er (in sommige gevallen) begrip voor als mensen gaan samen wonen (denk aan de zaken die onder C genoemd worden)?
3. Voor welke reden om te gaan samenwonen kun je begrip hebben? Denk aan: - juridische redenen, - het is intussen heel gebruikelijk, - de jongeren denken anders dan ouderen, - er is nog niet genoeg geld voor een bruiloft, - één van beiden heeft een echtscheiding meegemaakt, - samenwonen als stap in de richting van trouwen.
4. Stelling: jongeren die verkering hebben gaan meestal met elkaar naar bed, dus dan kun je beter eerlijk zijn en gaan samenwonen.
5. Stel, je gaat in gesprek met iemand die samenwoont. Hoe ga je met zo iemand in gesprek? Welke manier van benaderen kies je?
6. Wat is een goede reden om een samenwonend stel te vermanen?
 - a. Het is seks voor het huwelijk en dat mag niet (7^e gebod).
 - b. Het klopt niet met de Bijbel en mag dus niet.
 - c. Jullie manier van leven heeft een infecterende werking: anderen gaan het overnemen en zo wordt het hele lichaam (gemeente) ziek.
 - d. Samenwonen staat te ver af van het huwelijk in bijbelse zin, het huwelijk zoals God het heeft bedoeld.
7. Stelling: Je kunt niet zeggen dat samenwonen zonde is, want ook het burgerlijk huwelijk komt niet overeen met het bijbelse huwelijk.
8. Stelling: als samenwonen vroeger zonde was, is het dat vandaag ook.
9. In het bovenstaande wordt gezegd dat we kiezen voor het burgerlijk huwelijk als de beste vorm. Maar als bepaalde stellen daar geen gehoor aan geven en blijven samenwonen, wat moet er dan gebeuren?
10. Stelling: iemand die samenwoont moet altijd van het avondmaal worden afgehouden.
11. Stelling: afhouding van het avondmaal betekent dat je buiten de gemeenschap met Christus wordt geplaatst (HC Zondag 31, antwoord 85). Daarom is afhouding van het avondmaal niet altijd een goed middel om toe te passen bij samenwonen.